

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2014/04/varga-emese-tortnelmi-jatekfilmek-a-tortenelemtanitasban-ii-05-01-06/>

Varga Emese

Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

Előző közlésünkben¹ a szerző a történelmi témájú játékfilmek audiovizuális szemléltetőeszközként való hasznosításáról írt. Bemutatta a dokumentumfilmek és játékfilmek hasonló és eltérő vonásait, az oktatás során használható történelmi tárgyú játékfilmeket, valamint azokat a filmeket, amelyeket az új történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek kerettanterv kapcsolódási pontként javasolt, továbbá adatlapokat közölt a történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek kerettanterv által javasolt filmekhez. Ezúttal az általános iskolai történelemtanárok filmhasználati szokásait vizsgálja egy kiterjedt, de nem reprezentatív kérdőíves felmérés kapcsán.

Kérdőív általános elemzése

Általános iskolai történelemtanítás és a játékfilmek² címmel készítettem egy kérdőívet³ (1. melléklet), amelyben arra voltam kíváncsi, hogy a jelenleg gyakorló történelemtanárok alkalmaznak-e audiovizuális szemléltetőeszközöket, használják-e a 2012-es kerettanterv által ajánlott filmeket vizuális szemléltetés céljából, illetőleg milyen más filmeket használnak. A kérdőívet a google űrlapszerkesztővel készítettem. A kérdőív célcsoportját az általános iskolai történelemtanárok képezték. Kevert mintavételt alkalmaztam, egyrészt célirányosat, mivel a kérdőívet 1985 általános iskolához tartozó e-mail címre küldtem el elektronikusan. Az intézmény igazgatóit megkértem, hogy továbbítsák történelemtanár kollégáiknak a kérdőív linkjét. Emellett egyszerűen elérhető alanyokra is összpontosítottam, a kérdőív linkjét megosztottam a legnagyobb közösség portálon. A válaszadás önkéntes volt és anonim, a kérdőívben több kötelezően kitöltendő kérdés volt. Kérdéseimre kizárólagos válaszadási lehetőségeket és többszörös választási lehetőséget adtam, valamint a válaszadók véleményük szöveges kifejtésére is lehetőséget kaptak. 237 kitöltött kérdőív válaszait elemzem a következő oldalakon, számos egyéni véleménnyel, következtetésekkel, fejlesztési javaslattal.

A kérdőív elején bizonyos háttérkérdéseket tettem fel, például a válaszadó nemére, vagy arra vonatkozóan, hogy mióta gyakorolja hivatását. Érdekelt, hogy az intézmény, amelyben tanít, mekkora lélekszámú településen található.

Mióta gyakorolja hivatását?

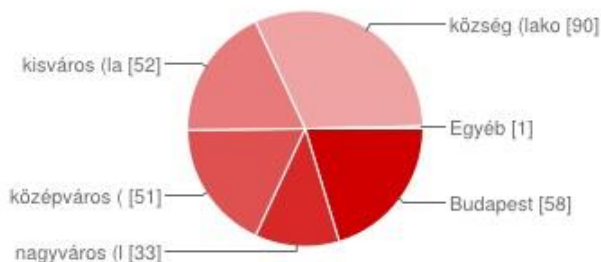

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

A válaszadók 26%-a férfi (62 fő) és 74%-a nő (175 fő). A válaszadók 42%-a több mint 20 éve gyakorolja hivatását, 30% 10–20 éve, 12% 5–10 éve, 14% kevesebb mint 5 éve. Egyéb válaszadók több mint 30 éve oktatnak, egy válaszadó három évig oktatott, de jelenleg pályaelhagyó.

Közoktatási intézmény székhelye?

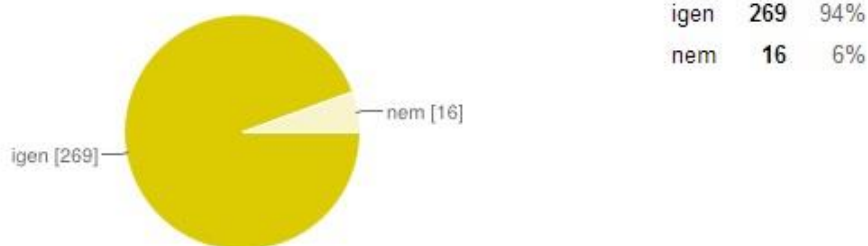
Budapest	58	20%
nagyváros (lakosság: 100 ezer felett)	33	12%
középváros (lakosság: 20 ezer és 100 ezer között)	51	18%
kisváros (lakosság: 5 ezer és 20 ezer között)	52	18%
község (lakosság: 5 ezer alatt)	90	32%
Egyéb	1	0%

A közoktatási intézmény székhelye, ahol a válaszadók oktatnak: 21% Budapesten, 11% valamely nagyvárosban, 18% középvárosban, 17% kisvárosban, 33% községben. /1 fő 5 ezer alatti kisvárosban/

A válaszadók közül 56 közölt egyéb fontos információt intézményéről, miszerint egyházi iskola, nemzetiségi vagy két tanítási nyelvű iskola, sportiskola, alapítványi iskola, jelezték, hogy különleges vagy alternatív oktatási módszereket alkalmaznak az oktatás során. Nyilatkozták, hogy intézményük nyolcosztályos vagy tizenkét évfolyamos gimnázium-e, többen jelezték, hogy intézményükben integrált oktatás folyik: „Autista gyermekeket és egyéb fogyatékkal élő SNI-s gyerekeket integráltan oktatunk”, „Hallás- és mozgássérült gyerekeket integráló iskola.” Egyéb információkat is megosztottak, amelyek főleg a tanulók szociális helyzetére vonatkoztak: „Minimális a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülő, sok a munkanélküli, szociális támogatásból, GYES-ből és családi pótlékból élő család. Magas a HH-s és HHH-s tanulók száma. Egyre több gyermeket utaztatnak be a 25 km-re lévő középváros valamely általános iskolájába.”; „Halmozottan hátrányos helyzetű roma tanulók járnak iskolánkba.”; „Főleg hátrányos helyzetű (kb. a diákok 80%-a) tanulók járnak az intézménybe!”; „A körzethatárok módosítása óta sok az átlag alatti képességű, alulszocializált gyermek érkezett iskolánkba.”

Audiovizuális szemléltetés

Használ audiovizuális szemléltető eszközöket a történelemtanítás során?

A válaszadók 6%-a (15 fő) nem használ audiovizuális szemléltetőeszközöket a tanórán. Válaszaikat többszörös választással indokolhatták, súlyozott sorrendben: nem állnak rendelkezésére eszközök, továbbá túl időigényesnek tartja használatukat vagy más eszközöket használ, de csak egyetlen válasz érkezett azzal kapcsolatban, hogy nem látja szükségét az audiovizuális szemléltetőeszközök használatának.

Nemleges válasz esetében is volt lehetőség egyéb megjegyzés megfogalmazására. Egy válaszadó jelezte, hogy más eszközöket használ, mert az audiovizuális szemléltetőeszközöket – feltehetően az interaktív táblára gondolt a válaszadó – „nem tudja még igazán használni.” Egy válaszadó pedig főleg a tankönyv képeit, forrásait elemezte, tehát pusztán vizuális elemeket használt. Egy válaszadó további megjegyzésével jelezte, hogy: „Egyre kevesebb idő jut az ilyen típusú szemléltetésekre. Nagyon szigorú és feszített tempójú az órakeret, ideiglenes lemaradásokat okoz. A távlatokat és az új kerettantervet figyelembe véve a jövőben az efféle szemléltetésre az évfolyamonkénti anyagátcsoportosítások miatt szinte semmi idő nem áll majd rendelkezésre.”

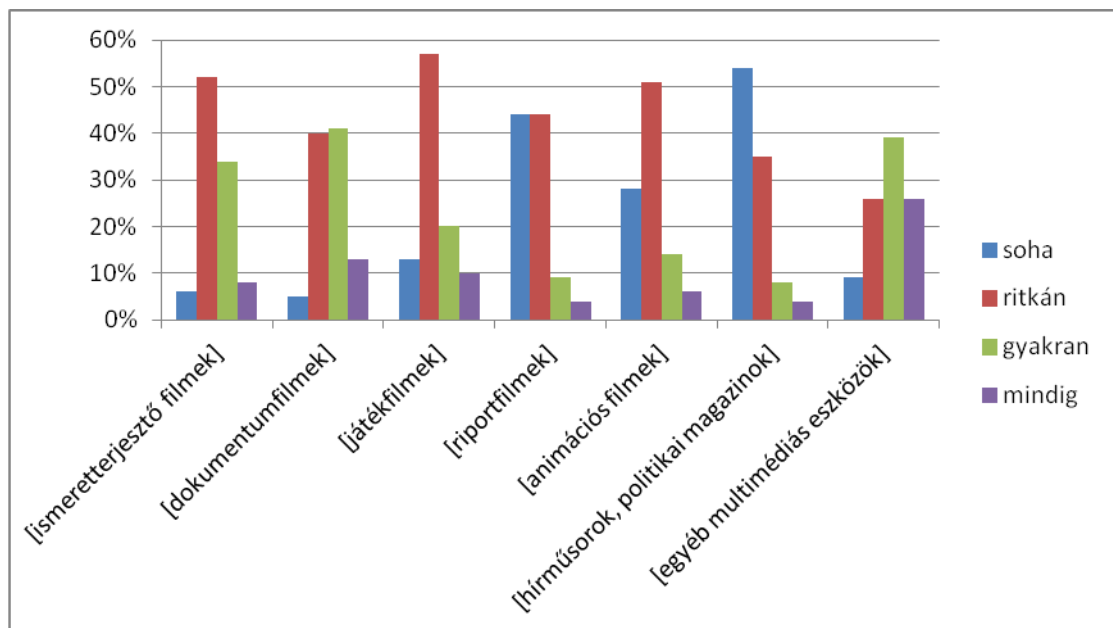
A válaszadók 94%-a (222 fő) használt valamilyen audiovizuális szemléltető eszközt az oktatás során. A válaszadók sokszínűségéből adódóan – különböző típusú településeken oktató és eltérő rutinnal rendelkező pedagógusok adtak válaszokat – úgy gondolom, hogy ez a szám igen magas.

Az audiovizuális szemléltetés típusai

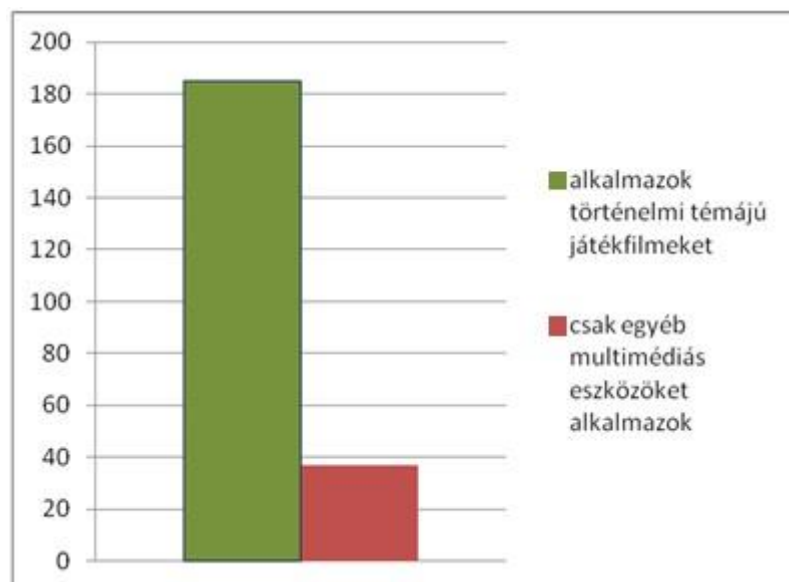
A válaszadó különböző típusú eszközöket használhat. Ennél a kérdésnél négyfokozatú skálán értékelni kellett, hogy a megnevezett eszközt milyen gyakorisággal használja az oktatás során. A válaszok: előnyt élveznek egyéb multimédiás eszközök, a dokumentumfilmek és a játékfilmek. Legkevésbé használják a hírműsorokat, politikai műsorokat, magazinokat és a riportfilmeket.

	soha	ritkán	gyakran	mindig
ismeretterjesztő filmek	6%	52%	34%	8%
dokumentumfilmek	5%	40%	41%	13%
játékfilmek	13%	57%	20%	10%
riportfilmek	44%	44%	9%	4%
animációs filmek	28%	51%	14%	6%
hírműsorok, politikai magazinok	54%	35%	8%	4%
egyéb multimédiás eszközök	9%	26%	39%	26%

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.
Tanárok a filmhasználatról

Az előző válaszadások és a következő kérdés válaszai között némi ellentmondást vélek felfedezni, mert bár a fentebb elemzett válaszok szerint 87% valamilyen rendszerességgel (ritkán, mindig, gyakran) használ játékfilmeket az oktatás során, direkt kérdésemet, hogy alkalmaz-e történelmi témájú játékfilmeket az oktatás során, már csak a válaszadók 83%-a erősítette meg.

A válaszadók 83% (185 fő) alkalmaz történelmi témájú játékfilmeket az oktatás során és 17% (37 fő) alkalmaz csak egyéb multimédiás eszközöket. Ez utóbbi esetben a digitális felmérésekre vagy az interaktív tábla használatára, oktatási szoftverekre kell gondolni.

Az eredmények messze felülmúlták az általam elvártat, meglepődtem a kérdőív kitöltési arányán, hiszen a 237 válaszadó, a témával kapcsolatban jól használható kutatási mintát jelent. Természetesen biztos voltam benne – személyes élmények, beszélgetések és

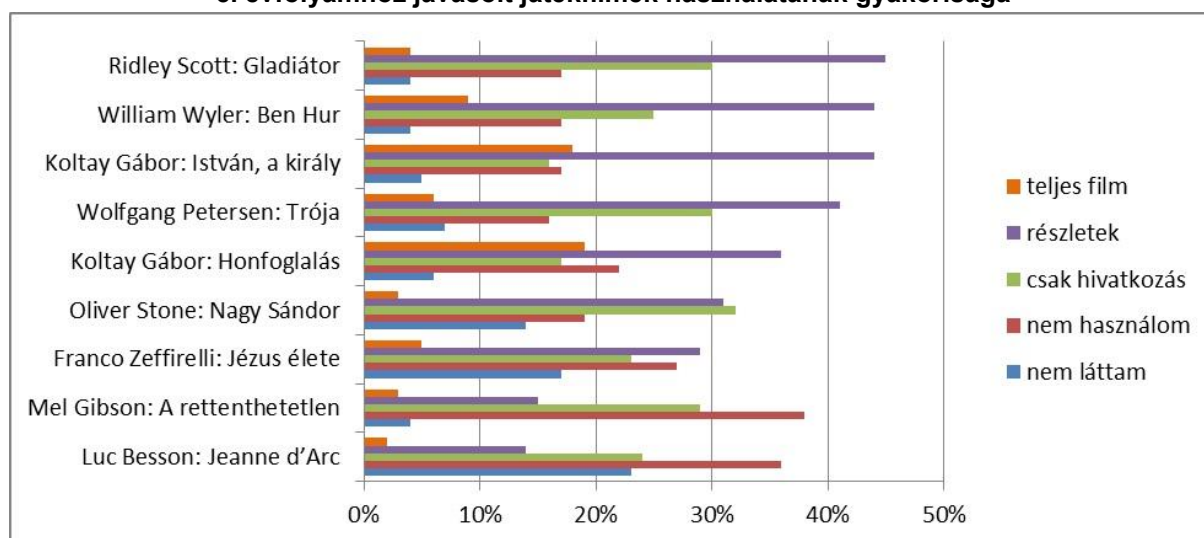
Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II. Tanárok a filmhasználatról

iskolátogatók tapasztalataira támaszkodva –, hogy a történelemtanárok használják a filmipar történelmi tárgyú játékfilmjeit audiovizuális szemléltetés céljából, de korántsem gondoltam, hogy ilyen számottevően nagy arányban. Ez a magas szám további kérdéseket vet fel. Nem kellene-e beépíteni a tananyagba, és nem csak kapcsolódási pontként javasolni? Nem kellene-e korszerű, online címlistát készíteni a használható filmekből, egy közös adatbázist elérhetővé tenni? Nem kellene-e egy használható online felületet létrehozni – akár meglévő portálok csatornáiként –, ahol esetleg előre megvágott jeleneteket lehetne megtekinteni?

A tartalmi válaszok áttekintése

A továbbiakban arra voltam kíváncsi, hogy akik alkalmaznak történelmi témájú játékfilmeket, ismerik-e, említik-e, használják-e a kerettanterv által kapcsolódási pontként jelölt filmeket, illetőleg milyen más játékfilmeket használnak. A válaszokból kiderül, hogy bizonyos filmek népszerűbbek vagy felhasználhatóbbak, míg más alkotásokról a válaszadók túlnyomó többsége nem is tud. A kerettanterv által javasolt tematikai egységek szerint csoportosítottam a filmeket, és a válaszadó hatfokozatú skálán határozhatta meg, hogy a filmet ismeri-e, csak említés szinten foglalkoznak vele a tanórán, vagy részleteiben vetíti, esetleg a teljes filmet megtekintik valamilyen körülmények között.

5. évfolyamhoz javasolt játékfilmek használatának gyakorisága

Az ötödik évfolyamon a felsorolt filmekből a válaszadók 45%-a Ridley Scott: *Gladiátor* című filmjének jeleneteit használja, de ennél is többen vetítik William Wyler: *Ben Hur* című filmjét, hiszen nem csak, hogy 44%-a részleteiben használja a filmet, de 9% a teljes filmet bemutatja a tanulóknak, míg a *Gladiátor* című filmet teljes hosszában csak a válaszadók 4%-a mutatja be, így szemléltetés szempontjából az ötödik évfolyamon a *Ben Hur* című filmet, illetve annak jeleneteit használják a legtöbbit. Érdeemes megfigyelni a grafikonon, hogy teljes hosszában Koltay Gábor magyar történelemre vonatkozó filmjeit – *Honfoglalás* (19%), *István, a király* (18%) – használják ezen az évfolyamon a legtöbbit. Figyelemfelkeltő adat továbbá, hogy a válaszadók 23%-a (44 fő) egyáltalán nem látta Luc Besson: *Jeanne d'Arc* című filmjét.

Ridley Scott *Gladiátor* című filmje időszámításunk szerint a II. század elején játszódik, és képet ad a gladiátorharcokról, hősként ábrázolva egy rabszolgasorba került hadvezért.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

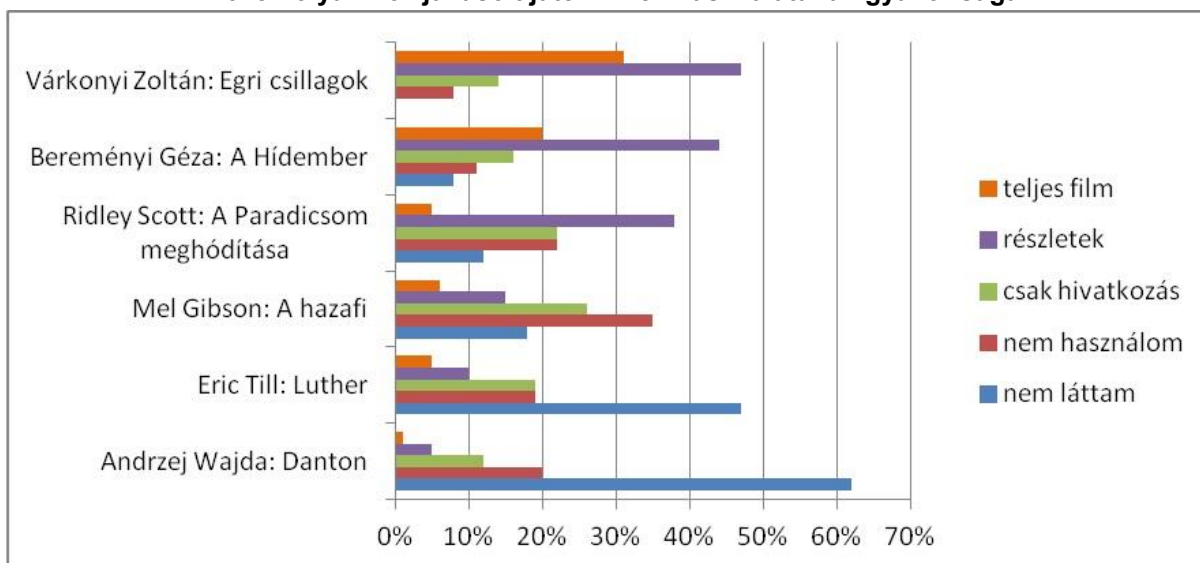
Tanárok a filmhasználatról

Véleményem szerint a film a látványos harcjelenetekre és a főhős céljaira összpontosít, jelenetei kis mértékben hangsúlyozzák a gladiátorharcok „szórakoztató” szerepét is.⁴ A film gyakori használatának oka lehet, hogy közös tudásbázisra épít, tehát több diák láthatta iskolán kívül is, hiszen a filmet a televízió is műsorára tűzi időnként. A főszereplő, Russell Crowe népszerűsége és ismertsége is fontos szempont lehet a film kiválasztása során. A kérdőív nyílt kérdésére érkezett filmajánlatok között 11 válaszadó jelezte, hogy a gladiátor fogalomkörének szemléltetésénél Stanley Kubrick 1960-ban forgatott *Spartacus* című filmjét használja. William Wyler: *Ben Hur* című filmjének kocsiverseny⁵ jelenét többek között azért érdemes megmutatni a diákoknak, hogy tisztában legyenek, a kocsi időszámításunk kezdetekor nem hasonlított a mai autókra. Valamint a történelemtanár Jézus életének pillanatait és a keresztény vallás kezdeteit is be tudja mutatni. A fenti filmek olyan korszakokat ábrázolnak, amelyek megértéséhez fokozott vizuális bemutatás szükséges.

Koltay Gábor *Honfoglalás* című filmjét számos kritika⁶ érte 1996-ban, vitathatatlan tény viszont, hogy az első olyan magyar színes játékfilm, amely a magyarok letelepedéséről, honalapításáról szól. A válaszadók Koltay Gábor egyéb filmjeit is használják más évfolyamokon a történelemtanítás során: Ketten említik *Horthy, a kormányzó* című filmjét, amely Horthy Miklós életét mutatja be, szintén ketten említik *Juliánus* című filmjét, amely Juliánus barát életét mutatja be, négyen tesznek említést a *Velünk élő Trianon* című sorozatra, nyolcan említik a *Sacra Corona* című filmet, amely a Szent korona történetét eleveníti meg.

A válaszadók által az 5. évfolyamon használt audiovizuális szemléltető anyagok között szerepelt több animációs film is. Többen említették Albert Barillé: *Az Egyszer volt... az ember* című francia animációs ismeretterjesztő rajzfilmsorozatot, amely az emberiség történelmét mutatja be 26 epizódon keresztül. Említést tettek a fáraók életéről szóló filmek használatáról, ismeretterjesztő sorozatokról, egy válaszadó megemlítette Claude Zidi: *Asterix és Obelix* című filmjét, amelyet szintén műsorára tűzött már több kereskedelmi televízió is. Az ötödikes évfolyamon szívesen mutatnak be animációs technikákkal készített filmeket, mivel a 10-11 éves korosztálynál a szemléltetés az elsődleges szempont, itt kevésbé lehet figyelembe venni a történelmi rekonstrukciót.

A 6. évfolyamhoz javasolt játékfilmek használatának gyakorisága

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

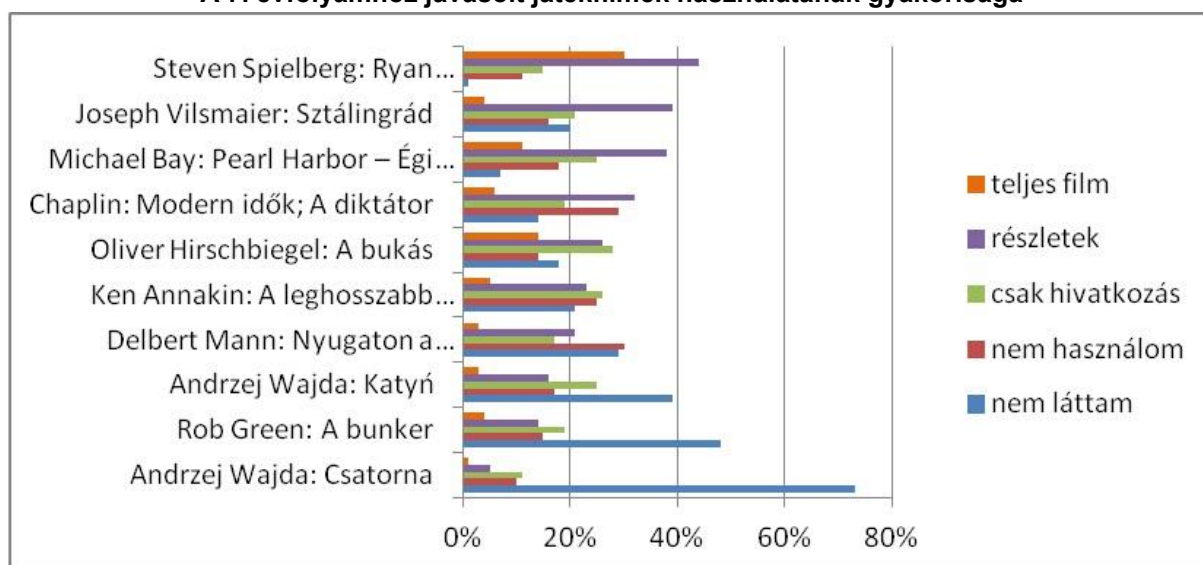
Ezen az évfolyamon a válaszadó történelemtanárok a török hódoltságot bemutató regényadaptációt, az *Egri csillagokat* (78%), valamint a reformkor alakjáról, Széchenyi Istvánról szóló *A Hídember* (64%) című filmeket használják részletekben vagy teljes hosszában szemléltetés céljából. Andrzej Wajda: *Danton* című filmjét, a válaszadók több, mint fele, 62% nem is látta.

Szívet melengető adat volt számomra, hogy a kitöltők között nincs olyan válaszadó, aki ne látta volna Várkonyi Zoltán rendezésében Gárdonyi Géza regényének adaptációját, az *Egri csillagokat*. Az 1968-ban készült film követi a regény szövegét, Buda elfoglalásától Eger vár ostromáig mutatja be Cecey Éva és Bornemissza Gergely irodalomóráról is ismert történetét. (A válaszadók megemlézték a török korszakhoz szemléltető filmként Fekete István regényadaptációját, *A koppányi aga testamentumát* Zsurzs Éva rendezésében.) Várkonyi Zoltán: *Egri csillagok* című filmjén keresztül szemléltethetők Bornemissza Gergely hadi találmányai, a tüzes kerék és a tüzes hordó, valamint a harcoló asszonyok.⁷ Vitathatatlanak tartom a film sikerességét, mely mind irodalomtörténeti, mind filmtörténeti szempontból kiemelkedő alkotás, mégis az a véleményem, hogy a film csak nagyvonalú illusztrációja a korszaknak. Jelmezei, helyszínei tükrözik az 1950-es és 1960-as évek magyar játékfilmgyártásának sajátosságait.

*A Hídember*ből jó szemléltető jelenetsor lehet a Lánchíd gondolata⁸, vagy Széchenyi a Magyar Tudományos Akadémia alapításával kapcsolatos beszéde⁹. *A Hídember* című film megosztotta a közönségét. Tény és való, hogy a nem lineárisan futó cselekmény nem segít a film megértésében. A filmből csak kiragadott kulcsjeleneteket vetítenék le órán, mert a teljes film elemzéséhez a 12-13 éves korsztály kritikai érzékenységénél fejlettebbre van szükség.¹⁰

A válaszadók több, általuk használt filmet is felsoroltak az évfolyamhoz, például lovagkorral kapcsolatos játékfilmet: Jerry Zucker: *Az első lovag*, Brian Helgeland: *Lovagregény*, Richard Thorpe: *A kerekasztal lovagjai*. Fejér Tamás: *A Tenkes kapitánya* című művét többen használják a Rákóczi-szabadságharchoz kapcsolódó lecke szemléltető filmjeként. De a szabadságharchoz kapcsolódóan megemlézték Fejér Tamás: *A beszélő köntös* című filmjét, amely Mikszáth Kálmán azonos című regényének filmadaptációja, illetve Keleti Márton, Mészáros Gyula: *Csinom Palkó* című filmjét.

A 7. évfolyamhoz javasolt játékfilmek használatának gyakorisága

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II. Tanárok a filmhasználatról

A kerettanterv ajánlásai között, a hetedik évfolyamon szinte csak háborús filmet lehet találni. A szemléltető eszközként legtöbbször használt filmek: Steven Spielberg: *Ryan közlegény megmentése* és a *Schindler listája* című alkotásai, a válaszadók 74%-a mutatja be részleteiben vagy egészében. Az amerikai alkotásokat követi egy német film, Joseph Vilsmaier: *Sztálingrád*, amely a sztálingrádi csata eseményeit dolgozza fel. A kerettantervi ajánlások közül legkevésbé használt film ezen az évfolyamon Andrzej Wajda: *Csatorna* című filmje, összesen 10 válaszadó használja, ebből egy teljes hosszában bemutatja, 9 pedig részleteiben.

A jól használható háborús filmek nagy költségvetéssel rendelkező, sok statisztát felvonultató alkotások, terjedelmük általában meghaladja a 120 percet, ezért teljes egészében csak három tanóra alatt lehetne bemutatni a diákoknak. A háborús filmek legtöbbször aránytalanul sok csatajelenetet, véres képsort és közeli haláltusát mutat be. Ezen filmek használatánál ügyelni kell a tanulók lelki állapotára is, olyan jeleneteket kell választani, amelyekben haditechnikai eszközök szemléltetésére van lehetőség, vagy vetítésükkel a katonaság mindennapjait, a szokásokat, életmódot lehet bemutatni.

A válaszadók megneveztek több, általuk használt hetedik (új kerettanterv szerint már hatodik) évfolyami tananyagokhoz illeszkedő filmet is: 19-en említették Várkonyi Zoltán: *A kőszívű ember fiai* című filmjét, amely Jókai Mór azonos című regényének adaptációja. Ezzel a filmmel kapcsolatban – az *Egri csillagok*hoz hasonlóan szintén – előzetes információjuk lehet a diákoknak az irodalomórákról. Valamint említettek további két Jókai Mór adaptációt Várkonyi Zoltán rendezésében: az *Egy magyar nábob* és a *Kárpáthy Zoltán* című filmet.

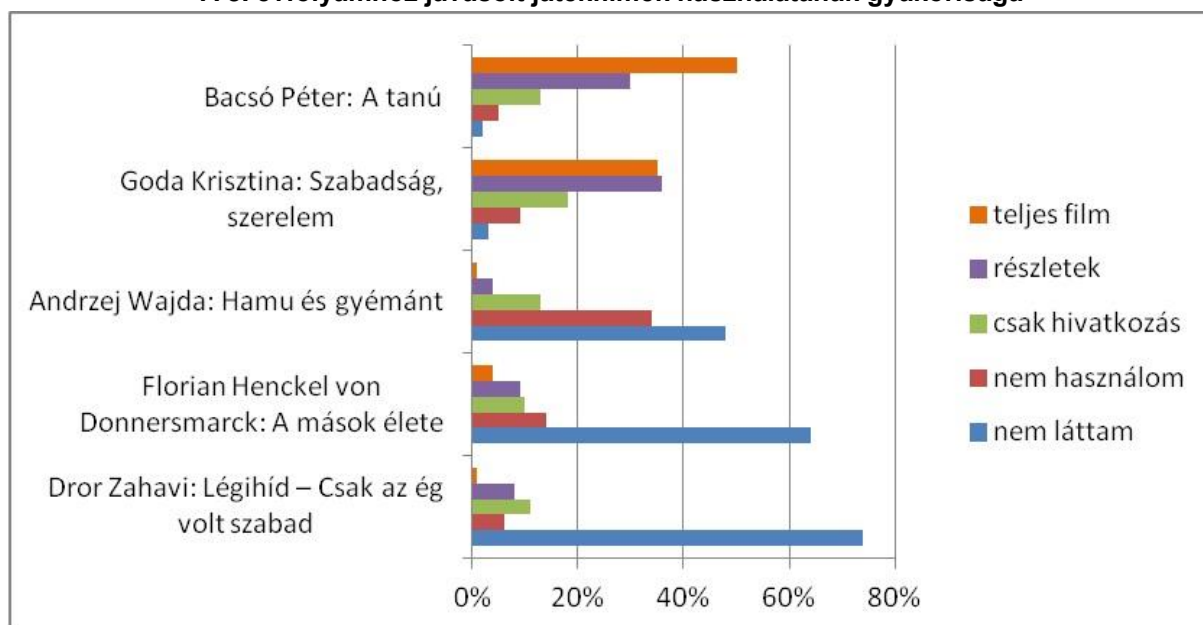
A háborús filmek közül 17-en említik meg Roman Polanski: *A zongorista* című filmjét, amely a II. világháború idején játszódik és egy lengyel zsidó zongoristáról, Władysław Szpilmanról szól, amely önéletrajzi regény alapján készült. 11-en említik Roberto Benigni: *Az élet szép* című filmjét, a történet szintén a II. világháború idején játszódik. 7-en tesznek említést arról, hogy Koltai Lajos *Sorstalanság* című filmjét használják a tanórákon. Az alkotás Kertész Imre azonos című Nobel-díjas regénye alapján készült.

Azon kapcsolódási pontok esetében, amelyek nem csak a történelem tantárgynak, de az irodalom tantárgynak is szolgálatában lehetnek, érdemes kooperálni a magyartanárral, hogy a szemléltetés több szempontból is hasznos lehessen.

A nyolcadik évfolyam történelemtanításához felhasználható filmek zömmel az 1950-es évekről és a hidegháború koráról forgatott filmek. A nyolcadik évfolyam tananyaga sokkal szélesebb repertoárból enged válogatni, mint az ötödik évfolyam leckéi. A kerettanterv által javasolt öt filmből kettőt gyakran használnak a történelemtanárok, a további három filmet pedig alig vagy nem használják, sőt nem is láttak a válaszadók. A két magyar film, amelyet szemléltetés céljából többen is bemutatnak: *A tanú* és a *Szabadság, szerelem*.

A válaszadók 80%-a mutatja be Bacsó Péter: *A tanú* című filmjét, ezen belül is 50% teljes hosszában levetíti. Goda Krisztina: *Szabadság, szerelem* című filmjét, amelyet 71% használja részleteiben, vagy teljes hosszában.

A 8. évfolyamhoz javasolt játékfilmek használatának gyakorisága

A *Szabadság, szerelem* című filmet 2006-ban mutatták be, a film producere Andrew G. Vajna, akit személyesen is érintett a forradalom, családja 1956-ban emigrált. A filmet október 23-a környékén – akár párhuzamosan – több csatorna is műsorára szokta tűzni. A film az 1956-os forradalom mellett egy sporttörténelmi eseményt is bemutat. Ugyanis a forradalom leverése után az 1956 késő őszén megrendezett olimpiai játékokon, Melbourne-ben a magyar vízilabda válogatott 4:0-ra megverte a Szovjetunió csapatát, a mérkőzésen egy magyar vízilabdázó megsérült. A sporttörténelmi eseményről magyar nyelven beszélő, amerikai dokumentumfilm is készült, Colin K. Gray, Megan Raney rendezésében, *A szabadság vihara*¹¹ címen.

A *tanú* című filmszatíra 1969-es forgatása óta kultuszfilm lett, mondatai szállóigék lettek. („Magyar narancs”; „Hagyjuk a szexualitást a hanyatló nyugat ópiumának.”; „Pelikán elvtárs, egyszer kérni fogunk magától valamit!” „Isten hozott! – Meg egy fekete autó.”) Egy Pelikán József nevű gátórról szól a film, akit felesége elhagyott, gyermekeit egyedül neveli. Feketevágás miatt börtönbe kerül, majd a börtönből szabadulva több intézmény vezetője lesz. Majd tanúskodnia kell régi mozgalmi ismerőse, Dániel Zoltán miniszter ellen. A film egy korszak kifigurázása, egy olyan korszaké, amely egyre távolabb kerül a mai 14 éves fiataloktól. A filmszatíra megértése kifinomult és absztrakt gondolkodásmódot igényel, így teljes egészében csak a nyolcadik osztály végén vetíteném le a tanulóknak. Előkészítést, megbeszélést igényel, de mivel komoly filmtörténelmi alkotás, ezért akár külön filmdélután keretében is lehetővé tenném megtekintését.

A kerettanterv ajánlása szerinti összesített lista

Összesített lista a válaszadók – kerettanterv által ajánlott filmek – felhasználásának szokásai alapján:

Film címe	Felhasználás
Bacsó Péter: A tanú	80%
Várkonyi Zoltán: Egri csillagok	78%

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

Steven Spielberg: Ryan közlegény megmentése; Schindler listája	74%
Goda Krisztina: Szabadság, szerelem	71%
Bereményi Géza: A Hídember	64%
Koltay Gábor: István, a király	62%
Koltay Gábor: Honfoglalás	55%
William Wyler: Ben Hur	53%
Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború	49%
Ridley Scott: Gladiátor	49%
Wolfgang Petersen: Trója	47%
Joseph Vilsmaier: Sztálingrád	43%
Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása	43%
Oliver Hirschbiegel: A bukás	40%
Chaplin: Modern idők; A diktátor	38%
Franco Zeffirelli: Jézus élete	34%
Oliver Stone: Nagy Sándor	34%
Ken Annakin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája	28%
Delbert Mann: Nyugaton a helyzet változatlan	24%
Mel Gibson: A hazafi	21%
Andrzej Wajda: Katyń	19%
Rob Green: A bunker	18%
Mel Gibson: A rettenthetetlen	18%
Luc Besson: Jeanne d’Arc	16%
Eric Till: Luther	15%
Florian Henckel von Donnersmarck: A mások élete	13%
Dror Zahavi: Légihíd – Csak az ég volt szabad	9%
Andrzej Wajda: Csatorna	6%
Andrzej Wajda: Danton	6%
Andrzej Wajda: Hamu és gyémánt	5%

Érdekes megállapítás, hogy a válaszadók szívesen használnak a magyar történelem szemléltetéséhez is játékfilmeket.

Egyéb játékfilmek

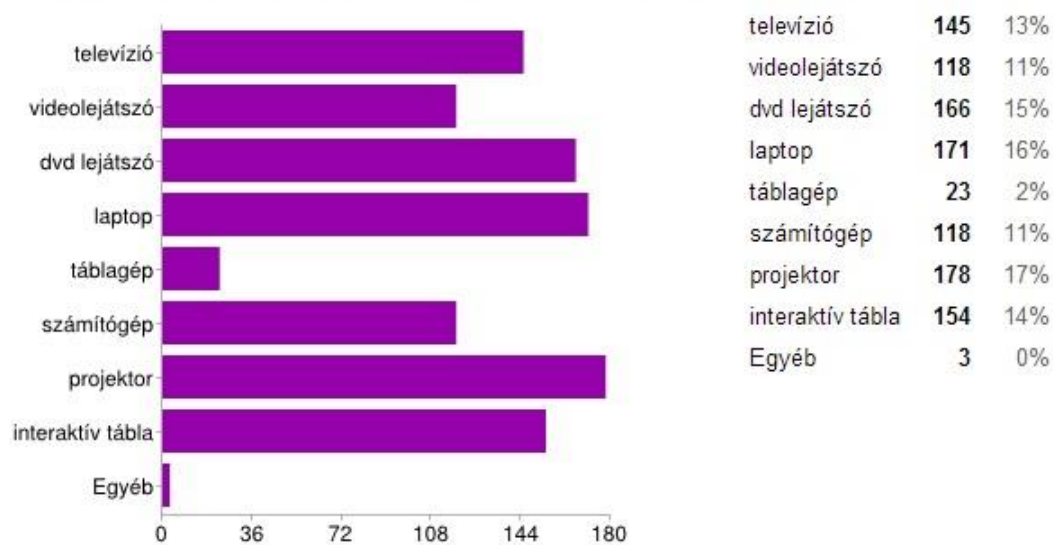
A válaszadóktól nyílt kérdésben szöveges válaszadási lehetőséggel azt kértem, hogy ha használnak a kerettantervi ajánlason kívül filmeket, akkor sorolják fel azokat. Válaszaikból 117 játékfilmet listáztam, amelyek mellé pár szavas ismertetőt is írtam. 111 válaszadó írta le, hogy milyen filmeket használ az ajánlason kívül, nem csak játékfilmeket, de dokumentumfilmeket, animációs sorozatokat, televíziós műsorokat és ismeretterjesztő filmeket is ajánlottak. Mellékletben közlöm a 117 játékfilm címét és rövid leírását. (2. melléklet)

Technikai eszközök

Az audiovizuális szemléltetéshez szükséges technikai felszereltségre is kíváncsi voltam.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.
Tanárok a filmhasználatról

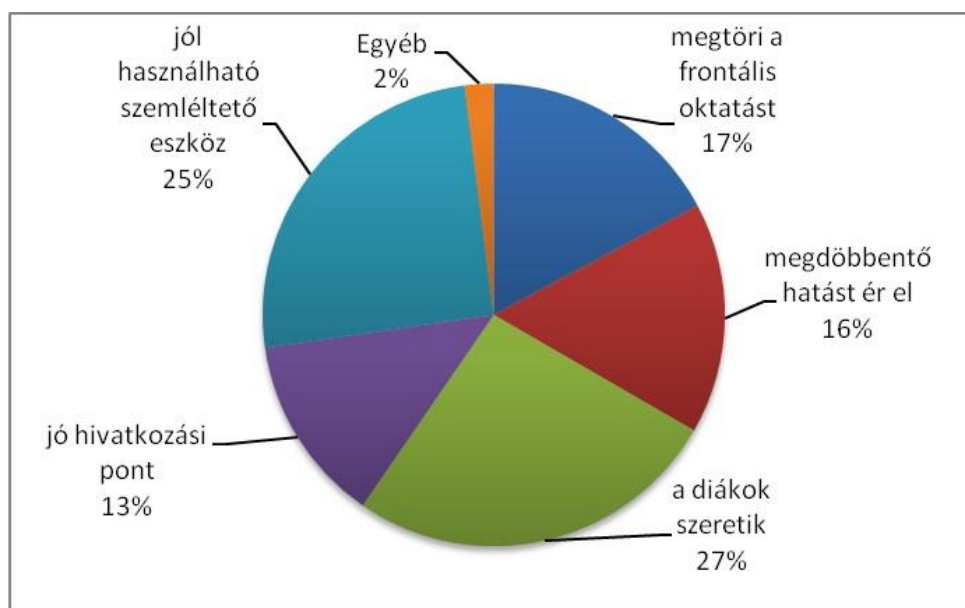
Milyen technikai eszközök állnak rendelkezésére (az oktatás során)?

A

felsoroltak közül több választ is meg lehetett jelölni. A válaszadók nagy arányban rendelkeznek lappal, projektorral, dvd lejátszóval, interaktív táblával, televízióval, meg videó lejátszóval is. Egyéb technikai eszközként hangfalat és erősítőt jelöltek meg.

Tapasztalatok

Zárt végű, választásos kérdéssel, a játékfilmek használatával kapcsolatos pozitív tapasztalatokra voltam kíváncsi. Legtöbbször a „diákok szeretik” és a „jól használható szemléltető eszköz” válaszokat adták.

A válaszadóknak lehetőségük volt szövegesen is kifejtetni tapasztalataikat, amelyeket összegeznék néhány gondolatban:

- sokkal jobban megragad a diákokban az információ, ha az előzőleg hallottakat képekkel, történetekkel tudják összekapcsolni;
- nyitottabbak, fogékonyabbak lesznek egy-egy leckére, új kérdéseket fogalmaznak meg;

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

- a jelenlegi Y generációnak szüksége van a mozgóképi megjelenítésre, ez elengedhetetlen;
- ezek érzelmileg is hatnak a diákokra;
- közelebb hozza számukra a történelmet, kötetlenebb formát kap az oktatás, szinte összekacsintanak a tanárral;
- szórakozva tanulnak;
- lehetőséget kínál az önálló ismeretszerzésre.

Negatív tapasztalatok:

- a filmek történelmileg nem tényszerűek, fontos az érteni, értelmezni segítő tanári magyarázat, párbeszéd, közös film, jelenetelemzés, kritizálás;
- nem minden esetben köti le a diákokat;
- előfordul, hogy a bemutatott filmrészlet nem egyértelmű számukra;
- technikai nehézségekbe ütközik a bemutatás, hosszas előkészítést, szervezést igényel;
- alacsony az óraszám;
- gyakran nem könnyen elérhetőek ezek a filmek;
- nem szabad minden órán alkalmazni őket, mert akkor elveszítik különlegességüket.

Fejlesztési lehetőségek, feladatok

A kérdőívben kíváncsi voltam arra is, hogy mely esetben lenne könnyebb használni a történelmi játékfilmeket. 140 válaszadó munkáját könnyítené meg, ha a filmek jelenetei adathordozón szerkesztve, vágva elérhetőek lennének, 136 válaszadó munkáját könnyítené meg, ha a filmek jelenetei egy bizonyos online felületen elérhetőek lennének. 42 válaszadó oktatása során jelentene segítséget, ha a használható filmek címei és rövid leírásuk kiadványban elérhető lenne.

A legnagyobb nemzetközi videómegosztó portálon számtalan film megtalálható jeleneteiben vagy teljes hosszában. A Magyar Televízió honlapján, a videótárban szintén megtalálhatóak játékfilmek. Közösen, a gyakorló tanárok által is szerkeszthető online film adatbázis létrehozása sem lehetetlen, így a fejlesztési lehetőségek adottak, hogy minél kényelmesebben lehessen hozzáférni az audiovizuális szemléltetés játékfilmes formájához.

Összegzés

A történelemtanítás fontos feladat. Személyes fejlődésünkben is kiemelkedő szerepet játszik. Hogyan tekintszen a jövőbe, aki nem ismeri múltját, jelenét? A világ és hazánk, népünk történelmének ismerete meghatározza identitásunkat, gondolkodásmódunkat. A történelemtanítást nem lehet lenézni, összecsapni, elnagyolni.

A fizikai, kémiai, biológiai laborokban kísérletezhetnek a diákok, matematikaórán az egyenleteknek hamar megoldása lesz. A társadalomtudományokhoz tartozó történelemnek a szemléltetés nagyon fontos eszköze.

Mint az a kérdőív válaszaiból is kiderült, a történelmi témájú játékfilmek jól használható szemléltető eszközök, a diákok szeretik. Lazít a történelem, mint komoly, tekintélyes tantárgy fegyelmén. A filmek ismert szereplői még hétköznapiabbá varázsolják a korszakokat. Több történelmi témájú filmet lehetne forgatni, amelyeket a tananyagba is be lehetne építeni. Még könnyebb lenne megjegyezni például Tutanhamon fáraó történetét, ha Daniel Radcliff¹², vagy képzeljük el, hogy egy Napóleonnól szóló filmben Selena Gomez¹³ játssza Josephine-t. A

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

magyar történelmi alakokat is megszemélyesíthetnék közkedvelt énekesek, képzeljük el Mátyás királyként SP-t,¹⁴ vagy Fluor Tomit,¹⁵ mint Kossuth Lajost.

Több történelmi témájú játékfilm megtekintése után döntöttem úgy, hogy nem térek ki az alkotások hitelességére, mert bármennyire is igyekeznek a készítők, élvezhető játékfilmet nem lehet teljes mértékben a történelmi hűségre alapozva forgatni. Hiszen figyelembe kell venni a nézők aktuális életkörülményeit, a jelen állapotát. Ezeknek az alkotásoknak más kell, hogy legyen a célja a nagyközönség számára is, és tanórai használatuk során sem elemezhetőek jelenetei. A játékfilmek szerethetőbbé teszik a történelmet, tisztázhatnak egy tévképzetet, elindítanak egy új gondolatsort, megmutatják, hogy a tanult korszakokban is éltek emberek, sorsokat változtattak meg döntések, és hogy az uralkodó családoknak, hatalmasságoknak is voltak hétköznapijaik.

Külön öröm volt számomra, hogy a kérdőívet ilyen sokan kitöltötték, és hogy a játékfilmek használatáról 185 történelemtanár gondolkodik hozzám hasonlóan. A kérdőív elemzése további gondolatokat ébresztett bennem. Milyen módszertani eredményeket lehet elérni egy-egy játékfilm jelenetéhez kapcsolódó feladatokkal? Jó lenne tudni, hogy a válaszadók szeretnék-e egy közös adatbázist kialakítani, dolgoznának-e együtt egy szerkesztett kiadványon, és összehasonlítanám azon tanulók történelemtantárgyhoz való hozzáállását, akiknek oktatása során nem használnak audiovizuális szemléltető eszközöket azon tanulókéval, akiknél igen.

Az általános iskolai történelemoktatás filmes szakszóval élve, csak trailer-e, előzetese egy hosszabb, nagyobb lélegzetvételi „filmnek”, a középiskolai történelemoktatásnak, s mi is csak akkor vagyunk kíváncsiak az egész filmre, ha az előzetes jó volt.

MELLÉKLETEK

1. melléklet: A kérdőív szövege

Tisztelt Válaszadó!

Munkámhoz általános iskola felső tagozatában oktató történelem szakos tanárok audiovizuális eszközhasználatára vagyok kíváncsi. Anonim válaszaival hozzájárul annak sikerességéhez. Kérem, csak abban az esetben töltsse ki a kérdőívet, ha Ön aktív történelem szakos pedagógus valamely magyarországi általános iskolában és jelenleg felső tagozaton oktat! A kérdőív kitöltése maximum 10 percet vesz igénybe. Válaszait, segítségét előre is köszönöm, amennyiben teheti, küldje tovább a kérdőívet történelem szakos pedagógus kollégáinak!

*Kötelező

Neme? *

- férfi
- nő

Mióta gyakorolja hivatását? *

- kevesebb mint 5 éve
- 5 – 10 éve
- 10 – 20 éve
- több mint 20 éve
- Egyéb:

Közoktatási intézmény székhelye? *

Válassza ki, hogy az intézmény, ahol tanít, népességszám szerint mely településtípushoz tartozik!

- Budapest
- nagyváros (lakosság: 100 ezer felett)
- középváros (lakosság: 20 ezer és 100 ezer között)
- kisváros (lakosság: 5 ezer és 20 ezer között)
- község (lakosság: 5 ezer alatt)
- Egyéb:

Egyéb fontos információ az intézményéről:

Audiovizuális szemléltető eszközök

Használ audiovizuális szemléltető eszközöket a történelemtanítás során? *

Ismeretterjesztő filmek, dokumentumfilmek, játékfilmek, történelmi tárgyú sorozatok, riportfilmek, animációs filmek, hírműsorok, politikai magazinok, multimédiás eszközök.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

- igen
- nem

Audiovizuális szemléltető eszközök használata

Az alábbiakban a tanórák során használt audiovizuális szemléltető eszközök használatának gyakoriságára vagyok kíváncsi.

Egy tanéven belül, a felső tagozatos évfolyamok bármelyikén.

Audiovizuális szemléltető eszközök használatának gyakorisága *

Osztályozza az alábbi audiovizuális eszközöket használatuk gyakorisága szerint (egy tanévben), ahol 0 jelentése soha; a 3 jelentése minden alkalommal, amikor a tananyag lehetővé teszi.

(0 – soha, 1 – ritkán, 2 – gyakran, 3 – minden alkalommal, amikor a tananyag lehetővé teszi)

- ismeretterjesztő filmek
- dokumentumfilmek
- játékfilmek
- riportfilmek
- animációs filmek
- hírműsorok, politikai magazinok
- egyéb multimédiás eszközök

Játékfilmek alkalmazása az oktatás során: *

Dolgozatomban a történelmi tárgyú játékfilmek felhasználhatóságával foglalkozom. Kérem, válasszon az alábbi két állítás közül!

- alkalmazok történelmi témájú játékfilmeket
- csak egyéb multimédiás eszközöket alkalmazok

Játékfilmek a kerettanterv ajánlásával

Az alábbiakban 2012-es kerettanterv (http://kerettanterv.ofi.hu/2_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html) által ajánlott filmeket sorolom fel évfolyamonként. Kérem, jelölje a rácson a filmekkel kapcsolatos állításokat aszerint, hogy mennyire igazak. (Nem ismerem/nem láttam; tudok a filmről, de nem láttam; láttam, de nem használom a tanórán; láttam, de csak hivatkozok a tanórán; láttam és részletekben szemléltetéshez is használom tanórán; láttam és a teljes filmet használom szemléltetéshez tanórán.)

5. évfolyam *

- Wolfgang Petersen: Trója
- Oliver Stone: Nagy Sándor
- Ridley Scott: Gladiátor
- William Wyler: Ben Hur
- Franco Zeffirelli: Jézus élete
- Mel Gibson: A rettenthetetlen
- Luc Besson: Jeanne d'Arc

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

- Koltay Gábor: Honfoglalás
- Koltay Gábor: István, a király

6. évfolyam *

- Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása
- Eric Till: Luther
- Mel Gibson: A hazafi
- Andrzej Wajda: Danton
- Várkonyi Zoltán: Egri csillagok
- Bereményi Géza: A Hídember

7. évfolyam *

- Delbert Mann: Nyugaton a helyzet változatlan
- Chaplin: Modern idők; A diktátor
- Andrzej Wajda: Katyń
- Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború
- Joseph Vilsmaier: Sztálingrád
- Andrzej Wajda: Csatorna
- Ken Annakin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája
- Steven Spielberg: Ryan közlegény megmentése; Schindler listája
- Rob Green: A bunker
- Oliver Hirschbiegel: A bukás

8. évfolyam *

- Dror Zahavi: Légihíd – Csak az ég volt szabad
- Andrzej Wajda: Hamu és gyémánt
- Florian Henckel von Donnersmarck: A mások élete
- Bacsó Péter: A tanú
- Goda Krisztina: Szabadság, szerelem

Játékfilmek a kerettanterv ajánlásán kívül

Használ-e egyéb történelmi tárgyú játékfilmeket, vagy sorozatokat a tanórák során, amely nem szerepel a 2013-as kerettantervi ajánlásban?

Sorolja fel, mely évfolyamokon, milyen filmeket használ a fentiekén kívül:

Fejlesztési lehetőségek

Válasszon az alábbi állítások közül, hogy mely esetekben lenne könnyebb használni történelmi tárgyú játékfilmeket szemléltetés céljából:

Ha a történelmi tárgyú játékfilmek ... *

Válasszon akár többet is az alábbi állítások közül:

- kiadványban szerkesztett címei és rövid leírásai elérhetőek lennének;
- jelenetei valamilyen adathordozó formájában, szerkesztve elérhetőek lennének (a kerettanterv által javasolt filmek);
- jelenetei online felületen elérhetőek lennének;
- egyéb!

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.
Tanárok a filmhasználatról

Tapasztalat

Kérem, ossza meg velem a történelmi tárgyú játékfilmek használatával kapcsolatos pozitív tapasztalatát!

Válasszon akár többet is az alábbi állítások közül:

- megtöri a frontális oktatást;
- megdöbbentő hatást ér el;
- a diákok szeretik;
- jó hivatkozási pont;
- jól használható szemléltető eszköz;
- egyéb!

Szöveges formában is kifejtheti tapasztalatait:

Amennyiben a fentieket kiegészítené, vagy ellentétes tapasztalati vannak.

Technikai eszközök

Milyen technikai eszközök állnak rendelkezésére (az oktatás során)? *

Többet is választhat az alábbi eszközök közül:

- televízió;
- videó lejátszó;
- dvd lejátszó;
- laptop;
- táblagép;
- számítógép;
- projektor;
- interaktív tábla;
- egyéb!

Az előző válasza alapján ön nem használ audiovizuális szemléltető eszközöket.

Miért nem használ audiovizuális eszközöket? *

Az alábbiakban indokolja (több válasz is lehetséges), hogy miért nem használ audiovizuális eszközöket:

- nem állnak rendelkezésemre eszközök;
- nem látom szükségét használatuknak;
- időigényes;
- más eszközöket használok;
- egyéb!

Köszönöm, hogy kitöltötte a kérdőívet!

Ha bármilyen megjegyzése van a témával kapcsolatban, kérem, ossza meg velem.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

2. melléklet: Válaszadók által használt, javasolt filmek

1.	Edward Zwick: Az 54. hadtest	Az amerikai polgárháború néger hadtestéről szóló film.
2.	Edward Zwick: Az utolsó szamuráj	Japán szamuráj élet egy amerikai szemével.
3.	Fejér Tamás: A Tenkes kapitánya	Rákóczi-szabadságharc, kuruc kor.
4.	Jean-Jacques Annaud: A tűz háborúja	Őskorban játszódik, a tűz felfedezése.
5.	Jean-Paul Salomé: Kémmők	1944. május, Franciaország, kommandós nők.
6.	Jerry Zucker: Az első lovag	Lovagkor, Artúr király, Lancelot.
7.	Mészáros Márta: A Temetetlen halott – Nagy Imre naplója	Nagy Imre élettörténete.
8.	Peter Nicholson: Pompei – Egy város utolsó napja	A vulkán kitörése előtt egy nappal.
9.	Philippe de Broca: Huhogók	Francia történelmi filmdráma a XVIII. század végéről.
10.	Randall Wallace: A vasálarcos	XIV. Lajosról szóló film.
11.	Andrei Konchalovsky: Odüsszeusz	A film címe magáért beszél.
12.	Agnieszka Holland: Európa, Európa	Egy lengyel-orosz zsidó fiú története a II. világháborúban.
13.	Alejandro Amenábar: Agora	Alexandria történetének részlete.
14.	Andrzej Wajda: A márványember	Egy sztahanovista munkás élete.
15.	Bacsó Péter: Te rongyos élet	1951-ben játszódik, egy színésznő élete a kitelepítések idején.
16.	Baltavári Tamás és Kiss Rómeó: 1526 Mohács (animációs)	A film címe magáért beszél.
17.	Bán Frigyes: Rákóczi hadnagya	Bornemissza Jánosról szóló film, a Rákóczi-szabadságharc idején.
18.	Bernardo Bertolucci: Az utolsó császár	Az utolsó kínai császár története.
19.	Boris Sagal: Anna Frank naplója	II. világháború – a holokauszt ideje.
20.	Brian Koppelman: Lovagregény	Lovagkorról szóló amerikai kalandfilm.
21.	Bryan Singer: Valkűr	A Hitler elleni merénylet története.
22.	Charles McDougall: Tudorok	VIII. Henrik uralkodásának korai éveit dolgozza fel.
23.	Charlie Chaplin: Aranyláz	1925: némafilm – korszakos alkotás.
24.	Claude Zidi: Asterix és Obelix	Fikció, mese. Caesar, Egyiptom, Gallia.
25.	Clint Eastwood: Levelek Ivo Dzsímáról	Amerikai háborús filmdráma.
26.	Damiano Damiani: A Lenin-vonat	Az I. világháború vége.
27.	Dennis Gansel: A hullám	Hatalomátvitel – tanári kísérlet.
28.	Dennis Gansel: Napola – A Führer elit csapata	Német háborús film a Német Birodalom elitképző intézetéről.
29.	Donna Deitch: Az ördög számtana	II. világháború – holokauszt, fiatal lány visszaemlékezése, időutazása.
30.	Edward Bazalgette: Hannibál, Róma rémálma	Hannibál karthágói hadvezér.
31.	Edward Zwick: Véres gyémánt	Az afrikai gyémántkereskedelemtől szóló amerikai-német akcióthriller.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

32.	Ernst Marischka: Sissi	Ferenc József felesége, Erzsébet királyné életéről szóló három részes film.
33.	Fábry Zoltán: Az ötödik pecsét	II. világháború – magyar filmdráma Sánta Ferenc regénye nyomán.
34.	Fejér Tamás: A beszélő köntös	Mikszáth adaptáció (török kuruc kor).
35.	Franc Roddam: Kleopátra	A film címe magáért beszél.
36.	Franco Zeffirelli: Napfivér és Holdnővér	Itália a XII. században – kultuszfilm Szent Ferenc életéről.
37.	Gárdos Péter: Szamárköhögés	Magyar filmszatíra, 1956 októberéről szól.
38.	Gertler Viktor: Én és a nagyapám	Magyar kalandfilm az 1950-es évekről.
39.	Gothár Péter: Megáll az idő	1956 novembere, a forradalom utáni időszak.
40.	Herendi Gábor: Magyar vándor	Fikció a magyarok történelméről, vígjáték.
41.	Horváth Ádám: Szomszédok	Sorozat – Hétköznapi történetek a rendszerváltás után.
42.	Horváth Z. Gergely: Erdély aranykora	Magyar tévéfilm a XVII. század közepéről.
43.	Hugh Wilson: Csapás a múltból	Amerikai vígjáték egy 35 éven át a világtól elzártnan élt fiúról.
44.	Ivan Passer: Sztálin	Amerikai-magyar életrajzi dráma Sztálin életéről.
45.	James Cameron: Titanic	A Titanic története.
46.	Jancsó Miklós: Szegénylegények	Az 1848-as szabadságharcban részt vett betyárok összegyűjtése.
47.	Jean-Jacques Annaud: Ellenség a kapuknál	II. világháborús filmdráma.
48.	Jean-Jacques Annaud: Hét év Tibetben	Amerikai filmdráma Tibet függetlenségének utolsó éveiről.
49.	Jean-Pierre Jeunet: Hosszú jegyesség	I. világháborús romantikus filmdráma.
50.	Jerzy Kawalerowicz: A fáraó	XIII. Ramszesz fáraóról szóló film – lengyel alkotás, amely 1966-ban készült.
51.	Joseph L. Mankiewicz: Julius Caesar	Amerikai történelmi film Julius Caesar életéről (ff. 1953.)
52.	Justin Chadwick: A másik Boleyn lány	Film Boleyn Annáról.
53.	Kabay Barna, Gyöngyössy Imre: Jób lázadása	II. világháború: egy zsidó házaspár örökbe fogad egy keresztény gyereket, de koncentrációs táborba kerülnek.
54.	Káel Csaba: Bánk bán	Katona József azonos című drámája alapján.
55.	Kathryn Bigelow: A bombák földjén	Irakról szóló háborús film.
56.	Keleti Márton, Mészáros Gyula: Csínom Palkó	A Rákóczi-szabadságharc idején játszódó történet.
57.	Keleti Márton: A tizedes meg a többiek	II. világháború vége Magyarországon: vígjáték.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

58.	Ketan Mehta: A lázadás – Mangal Pandey balladája (A felkelés)	India brit gyarmat, 1857-es szipoj lázadás előzményei.
59.	King Vidor: Háború és béke	Tolsztoj azonos című regényének film adaptációja.
60.	Koltai Lajos: Sorstalanság	Kertész Imre azonos című regényének filmadaptációja.
61.	Koltay Gábor: Horthy, a kormányzó	Film Horthy Miklósról.
62.	Koltay Gábor: Juliánus	Két részes magyar-olasz történelmi játékfilm Julianus barátról.
63.	Koltay Gábor: Sacra Corona	A Szent korona története.
64.	Koltay Gábor: Velünk élő Trianon	Sorozat – a film címe magáért beszél.
65.	Kovács András: Vörös grófnő	Andrássy Katalin naplója nyomán készült film Károlyi Mihályról.
66.	Lugossy László: Szirmok, virágok koszorúk	Egy huszár főhadnagy élete a világosi fegyverletétel után.
67.	Mark Herman: A csikos pizsamás fiú	A II. világháború gyermekszemmel.
68.	Mark Robson: Elveszett dicsőség	Amerikai háborús film.
69.	Markos Miklós: Rab ember fiai	A XVII. századi Erdély.
70.	Markus Imhoof: A csónak megtelt	II. világháború: Menekülés Svájcba.
71.	Matúz Gábor: A legbátrabb város	A csehek kiverése Balassagyarmatról.
72.	Michael Chapman: A barlangi medve népe	A szakóca használatának bemutatásához.
73.	Michael Radford: 1984	George Orwell azonos című regényének filmadaptációja.
74.	Milos Forman: Hair	Hippi történet és életézés.
75.	Nádasdy Kálmán, Ranódy László: Föltámadott a tenger	Az 1848-49-es szabadságharcról szóló film, Illyés Gyula alapján.
76.	Oliver Stone: A szakasz	Vietnami háborús történet.
77.	Palásthy György: A szalmabábuk lázadása	Az 1848-49-es szabadságharc után két árváról szóló film.
78.	Paul W. S. Anderson: A három testőr	Athos, Porthos és Aramis története.
79.	Peter Kassovitz: Hazudós Jakab	II. világháborús történet.
80.	Peter Webber: Leány gyöngy fülbevalóval	Életrajzi mű.
81.	Peter Weir: Kapitány és katona: A világ túlsó oldalán	Napóleoni háborúk ideje, amerikai kalandfilm.
82.	Phil Alden Robinson, Richard Loncraine, Tom Hanks, David Frankel: Elit alakulat	II. vh. – az Amerikai hadsereg egy különítményének története.
83.	Quentin Tarantino: Django elszabadul	Amerikai western, két évvel az amerikai polgárháború előtt.
84.	Radványi Géza: Valahol Európában	II. vh. – háború gyerekszemmel –1947-es film
85.	Ranódy László: Árvácska	Móricz Zsigmond azonos című regényének adaptációja.
86.	Richard Attenborough: Gandhi	A film címe magáért beszél

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

87.	Richard T. Heffron: Észak és Dél	Amerikai kalandfilm-sorozat az amerikai polgárháború előtti, alatti és követő évekről.
88.	Richard Thorpe: A kerekasztal lovagjai	Középkori film szerelemről, lovagokról.
89.	Ridley Scott: Mennyei királyság	A XII. század elején játszódik Francia földön.
90.	Ridley Scott: Robin Hood	XIII. századi Anglia, Robin Hood a tolvajok fejedelme, a szegények védelmezője.
91.	Robert Enrico, Richard T. Heffron: A francia forradalom I-II.	A film címe magáért beszél.
92.	Robert Zemeckis: Forrest Gump	Amerikai filmszatíra.
93.	Robert Zemeckis: Vissza a jövőbe	Fikció, az időutazásról – amerikai kalandfilm
94.	Roberto Benigni: Az élet szép	II. vh. – olasz filmdráma, szerelmi szállal.
95.	Roman Polanski Twist Olivér	Charles Dickens azonos című regényének film adaptációja.
96.	Roman Polanski: A zongorista	II. vh. – lengyel zsidó zongorista életéről, Władysław Szpilman önéletrajzi regénye alapján.
97.	Sam Wood: Akiért a harang szól	Hemingway azonos című regényének film adaptációja.
98.	Sára Sándor: 80 huszár	1848-as szabadságharcról szóló film.
99.	Sergio Mimica-Gezzan: A katedrális	Sorozat a XII. századi Angliáról.
100.	Sofia Coppola: Marie Antoinette	XVI. Lajos felesége, Marie Antoinette életéről szóló film.
101.	Stanley Kubrick: Spartacus	Spartacus életét bemutató film, 1960-ban készült
102.	Steven Spielberg: Hadak útján	I. vh. – Amerikai-indiai háborús filmdráma.
103.	Szabó István: A napfény íze	II. vh. – Három generáció története.
104.	Terry Jones (Monty Python): Brian élete	Vígjáték a Monty Pythont vígjátéka Krisztus korszak
105.	Thomas Berger: Berlin – A fal leomlik	A film címe magáért beszél.
106.	Tímár Péter: 6:3, avagy játszd újra Tutti	1953-as angol magyar mérkőzésről szóló film.
107.	Tímár Péter: Csinibaba	1962. Ki mit tud – magyar zenés vígjáték, kultuszfilm.
108.	Várkonyi Zoltán: A kőszívű ember fiai	Jókai Mór azonos című regényének film adaptációja.
109.	Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob	Jókai Mór azonos című regényének film adaptációja.
110.	Várkonyi Zoltán: Kárpáthy Zoltán	Jókai Mór azonos című regényének film adaptációja.
111.	Victor Fleming: Elfújta a szél	Amerikai polgárháború idején játszódó film – filmklasszikus
112.	Volker Schlöndorff: A kilencedik nap	II. világháború – pap személyén keresztül.
113.	Wolfgang Becker: Good bye, Lenin!	A berlini fal leomlása, rendszerváltás, német vígjáték.

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

114.	Wolfgang Petersen: A tengeralattjáró	NSZK háborús filmdráma
115.	Zack Snyder: 300	Spártai háborúkról szóló film
116.	Zsurzs Éva: A koppányi aga testamentuma	török korszak
117.	Zsurzs Éva: Abigél	Szabó Magda azonos című regényének film adaptációja.

IRODALOM

Felhasznált irodalom

- ARDAI Zoltán (1997): Go West – Koltay Gábor: Honfoglalás. *Filmvilág*, 40. évf. 2 sz. 56-57.
- FALUS Iván – OLLÉ János (2008): *Az empirikus kutatások gyakorlata. Adatfeldolgozás és statisztikai elemzés*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- KATONA András (2012): A megőrizve változtatás jegyében az új történelem kerettantervekről. *Történelemtanítás. (XLVII.) Új folyam III. évf. 2-4. sz.* (hiv. a. 03-02-09)
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/01/katona-andras-a-megorizve-valtoztat-as-jegyeben-az-uj-tortenelem-kerettantervekrol-03-02-09/> (Utolsó letöltés: 2013. 04. 10.)
- Kerettanterv az általános iskola 5–8. osztálya számára. 51/2012. (XII. 21.) számú EMMI rendelet, 2. melléklet:
http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/index_alt_isk_felso.html
[2.2.04_tort_tars_5-8.doc](#) (Utolsó letöltés: 2013. 04. 10.)
- KOVÁCS András Bálint (2009): *Mozgóképelemzés*. Palatinus, Budapest.
- Loránd Gábor (1981): Televízió és történelem – Egy tanácskozás tanulságai. *Filmvilág*, 24. évf. 5. sz. 57-59.
- MILTÉNYI Miklós (1993): Képesség- és személyiségfejlesztő módszerek a történelemtanítás megújításában. In: *Új törekvések a történelemtanításban*. Szerk.: V. MOLNÁR László. Keraban Kiadó, Budapest, 150-172.
- MOLNÁR András Péter (2009): *Audiovizuális andragógia*. Szakdolgozat, Debreceni Egyetem.
- PORCSALMY János (2000): Iskolánkban használható történelem videofilmekről. In: *Történelempedagógiai füzetek 7*. MTT Tanári Tagozata és ELTE BTK Budapest, 47-54.
- SCHUBERT Gusztáv (2002): Lobogónk, Széchenyi – Bereményi Géza: A Hídember. *Filmvilág*, 45. évf. 6. sz. 4-7.
- SZILÁGYI Gábor (1995): *A film fogalma, A sajtóság természetrajza*, Szerk.: Forgács Iván, Magyar Filmintézet, Budapest.
- *Történelemmethodikai műhelytanulmányok*. Szerk.: V. MOLNÁR László, Tárogató Kiadó, Budapest, 1996.
- UNGVÁRY Rudolf: Dokumentumfilm tipológia. *Filmontológia*. www.magyar.film.hu

Online források:

- <http://natgeotv.com/hu>
- www.belga.hu
- www.filmvilag.hu
- www.index.hu
- www.iskolakultura.hu
- www.kerettanterv.ofi.hu
- www.magyar.film.hu
- www.mozaik.info.hu
- www.rubicon.hu
- www.rtlklub.hu

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

- www.tortenelemtanitas.hu
- www.youtube.com
- www.port.hu
- www.imdb.com

A kérdőív linkje:

- https://docs.google.com/forms/d/1_fOaqLzQf51P33MyESMZ1fiCz17q_MnNa8ztQyCnePg/formResponse (Utolsó letöltés: 2013. 04. 10.)

A válaszok táblázatának linkje:

- <https://docs.google.com/spreadsheets/ccc?key=0Aia73-KAd0y9dG5yNXJUX1AxZF9FbWtWNm9MaHpVQVE&usp=sharing> (Utolsó letöltés: 2013. 04.10.)
- Az elemzésnél a 237. válaszig vettem figyelembe a táblázatot.

ABSTRACT

Varga, Emese

Historical Feature Films in History Teaching, Part 2

Teachers on the use of films

In our previous report, the author wrote about the use of historical-themed feature films as an illustrative teaching aid. She presented the similarities and differences between documentary films and feature films, historically-themed films that can be used in the course of instruction, and those films that are recommended as an interface in the new history, social and civic studies core curriculum. She showed a textbook lesson and its context and connection to the scenes of a feature film. This time, she examines the practices of primary school history teachers who use films, with a broad, although not representative, questionnaire survey.

JEGYZETEK

- ¹ VARGA Emese (2013): Történelmi játékfilmek a történelemtanításban. Történelemtanítás (XLVIII.), Új folyam, 4. évf. 2. sz. (hivatkozási azonosító: 04-02-07)
<http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2013/07/varga-emese-tortnelmi-jatekfilmek-a-tortenelemtanitasban-04-02-07/> (Utolsó letöltés: 2014.02.21.)
- ² Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a felmérés idején még a régi kerettanterv volt érvényben, míg az eredményeket az új kerettanterv tananyagbeosztására alkalmaztuk, amely jelentős történelmi korszakátrendezést valósított meg valamennyi évfolyamon.
- ³ https://docs.google.com/forms/d/1_fOaqLzQf51P33MyESMZ1fiCz17q_MnNa8ztQyCnePg/viewform (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ⁴ <http://www.youtube.com/watch?v=F11ylg4GKv8> (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ⁵ 0:19-től <http://www.youtube.com/watch?v=kxcMwRdNuTk> (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)

Varga Emese: Történelmi játékfilmek a történelemtanításban II.

Tanárok a filmhasználatról

-
- ⁶ ARDAI Zoltán (1997): Go West – Koltay Gábor: Honfoglalás. Filmvilág, 40. évf. 2. sz. 56-57. http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=1410 (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ⁷ 1:57:32 – 1:58:36 http://www.youtube.com/watch?v=f24jyl_tllw (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=GVzljqlqDb4> (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=-vLTIHASFQY> (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ¹⁰ SCHUBERT Gusztáv (2002): Lobogónk, Széchenyi – Bereményi Géza: A hídember (2002). Filmvilág, 45. évf. 6. sz. 4-7. http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=2566 (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ¹¹ <http://www.youtube.com/watch?v=63gH5s4EA0M> (Utolsó letöltés: 2013.04.10.)
- ¹² A Harry Potter filmek főszereplője.
- ¹³ Színész-énekesnő, a 10-14 éves korosztályban közkedvelt.
- ¹⁴ Fiatal magyar énekes, a 10-14 éves korosztály körében közkedvelt.
- ¹⁵ Fiatal magyar rapper, Mizu című számával lett ismert.